

ADMINISTRAȚIUNEA
TIPOGRAFIA:
BIAȘOVU, piața mare Nr. 22
descrieri neînscrise nu se pri-
seser. Menționările nu se re-
scriu.
BIBLIOTECA DE ȘTIINȚĂ:
BIAȘOVU, piața mare Nr. 22
Inscrise mai primesc în Viena
Hofbibliothek, Universitätsbibliothek
de Wien, Universitätsbibliothek
de Pragă, Universitätsbibliothek
de Budapeșta, Universitätsbibliothek
de Frankfurt, Universitätsbibliothek
de Göttingen, Universitätsbibliothek
de Halle, Universitätsbibliothek
de Leipzig, Universitätsbibliothek
de München, Universitätsbibliothek
de Paris, Universitätsbibliothek
de Petersburg, Universitätsbibliothek
de Viena.
Prețul inserțiilor: o serie
permanență pe o coloană 5 ex.
și 80 ex. simbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tarife și învoiașă.
Reclame pe pagina III-a o
sunt 10 ex. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU LIV.

ANULU LIV. în 1891
ANUNȚURI
Pe un an 12 fl., pe șase luni 8 fl., pe trei luni 5 fl.
Pe un an 40 franci, pe șase luni 25 franci, pe trei luni 15 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
ANUNȚURILE PENTRU BRAȘOVU:
în administrație, piața mare
Nr. 22. etagiul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 8 fl., pe trei luni 5 fl.
Unu exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 203.

Brașov, Vineri 13 (25) Septembrie.

1891

Brașov, 12 Septembrie v.

Nu de mult am desfășurat la locul acesta momentele, cari au contribuit ca foile maghiare să vorbească în timpul din urmă atât de mult de pretinsa direcțiune conciliantă a cabinetului Szapary, care față cu „era Tisza“ s'ar prezenta ca o nouă eră.

Astăzi reproducem mai jos un articol din „Münchener Allgemeine Zeitung“, care este condus de aceleași idei, numai cu deosebire, că susține categoric ceea ce foile ungurești numai bănuiesc, că adevărat contele Iuliu Szapary a inaugurat o politică mai conciliantă și mai „înțeleptă“ față cu naționalitățile nemaghiare din Ungaria și Transilvania.

Articolul gazetei din München, care pare a fi inspirat din cercurile domnului Szapary, pledază pentru politica acestuia și o laudă, dăr tocmai prin aceea că o laudă, o prezintă într-o lumină, care nicidecum nu va întâmpina aplauzele publicului ungureș, atât de preocupat de ideile șoviniste, și anevoie îi va plăcea chiar și contelui Szapary.

Dăr pe noi puțin ne va importa ce le place și ce nu adversarilor nostri; e vorba numai ca să scim ce gânduri au și ce mai uneltesc ei față cu noi, pentru ca să ne scim feri de cu vreme de a căde în cursele lor.

Înțelesul adevărat al articolului din cestiune este, că în cercurile guvernului se recunoșce necesitatea de a face ceva, pentru ca să dispară de tot și cel puțin în parte nemulțămirea, ce domnesce între Români din Ardeal. Cu alte cuvinte se recunoșce, că politica de rezistență pasivă a Românilor ardeleni ascunde în sine în împrejurările critice de față un pericol pentru stat.

„Münchener Allg. Ztg.“ caracterizează această situațiune înfățișându atitudinea politică a Româ-

nilor, — despre care recunoșce de altă parte, că a fost produsă prin reua politică de naționalitate a guvernelor ungurești, cari au voit să facă din Nemaghiari heloți politici etc., — ca având scopuri daco-romaniste dușmane statului.

Lucrul acesta nu ne surprinde, suntem dedați a fi priviți ca „hoți de păgubași“ și ceea ce nu este decât rezultatul asupririlor din întru, să ni se pună în socotela unor pretinse influențe din afară și altele.

Ne surprinde însă un lucru, că adevărat autorul articolului din „Münchn. Allg. Ztg.“ recunoșce acum mai mult ca orî și când retele urmări, ce au trebuit să le aibă politica maghiară de desnaționalizare, le recunoșce și totuși vine și accentuează cu atâta bucurie politica contelui Szapary, care, cerându să ne supunem orbesce „legalului organism de stat“, nu pretinde alta dela noi decât, ca să ne împăcăm cu cea politică de desnaționalizare, care în realitate este codificată în legile maghiarizatoare, ce s'au adus dela 1868 și mai ales dela 1879 încôce.

Penele plătite ale guvernului ungureș ferbă cleiu, cu care vor să prindă paserile lesne credetore, ce și inchipuesc că s'ar mai afla în sinul nostru. Laudă în foile din întru și din afară politica d-lui Szapary, ca foarte „înțeleptă“ și „conciliantă“, pentru ca să ne facă să credem, că în adevăr ar fi ceva la mijloc, pe când în faptă nu ni-se cere alta, decât ca să renunțăm la postulatele noastre naționale și să părăsim politica de rezistență pasivă, în schimbul unor funcțiuni administrative, ce ni-s'ar pune în perspectivă.

Și pentru ca să credem și mai mult vorbelor amenințătoare, ni se spune, că și între Ungurii din Ardeal s'ar afla foarte mulți „mal-

contenti“, cari n'ar avea încredere în direcțiunea politică a cabinetului Szapary.

Pote fi, dăr certele familiare dintre Maghiari pe noi nu ne privesc. După 24 de ani de opozițiune, Români Ardeleni, suntem siguri, nu vor mai pute fi trași pe sfără de cătră prorocii minci-noși cu vorbe și promisiuni gôle. Guvernul ungureș și-a schimbat firma, dăr a rămas totu același în sistemul său de guvernare și în năsuințele lui, prin urmare gazetele germane, cari ar voi să împăce și capra și varza și lupul, bată câmpii publicității înzadar, admirându „politica înțeleptă“ a lui Szapary și înfățișându lucrul ca și când ar vrea numai binele Românilor, căci nu va fi cu putință nicidecum a împăca și năsuințele violente ale unora și postulatele drepte ale celorlalți.

Excursiune la expozițiunea din Praga.

Un număr considerabil de Români fruntași din Transilvania și părțile ungurene, au luat laudabila hotărîre de a face în comun o vizită la expozițiunea cehă din Praga, în primele zile ale lunii Octomvrie stil nou (între 1—5 Octomvrie). Dorind să ia parte și alții la această excursiune, se binevoiesc a se înscrie, în scris ori prin telegramă la Redacțiunea fôiei noastre în Brașov, până multă în 30 Septembrie st. n. la amăzi; de aici vor afla apoi ziua și locul unde vor trebui să se întrunească, pentru a călători cu toții la Praga.

CRONICA POLITICĂ.

— 12 (24) Septembrie.

— În diarul oficios „Odjek“ din Belgrad a apărut o corespondență dată din București, în care e ventilată cestiunea, că ore ce pozițiune va lua România în războiul viitor și în care cu precizie matematică se documentează, că România în nici un caz nu va rămâne neutră, ci se va lupta al-

turea cu Rusia în contra Austro-Ungariei în schimbul Transilvaniei. Cu Basarabia, dice numita fôie, n'are să câștige nimic România, fiind că poporul român plutesce din ce în ce mai mult în ape rusești, din contra Ardealul este legătura poporului românesc, dorința fiă-cărui Român patriot, numescă-se el Brătianu, Catargiu ori Carp. Direcțiunile diferite reprezentate de acești trei bărbați de stat în politica esternă, o ține corespondentul fôiei din Belgrad de o dispozițiune trecătoare, care vor dispără într'unu oasă serios; din contră e unu secret „public“, că toți domni aceștia în cestiunea: ce pozițiune va lua România în războiul viitor, vor conglăsu pe deplin cu națiunea, care hotărîtă simpatizează cu Rusia și speră, că cu Rusia va câștiga Transilvania. Ceea ce privesc pe regele, e știut că Carol, cu tôte că e de origine germană și înrudită cu dinastia prusiană de Hohenzollern, e unu domnitor constituțional și pe lângă aceea unu Român cu multă mai bun, decât să nu se alătore și el la dorința poporului!

— Printr'o ordinațiune dela 22 Septembrie c., guvernul german dispune, ca cu 1 Octomvrie n. c. să se delature măsurile de rigore dela granițele germano-franceze, luate în 1888 cu privire la estradarea pașaportelor? Aceste măsuri vor mai rămâne în vigoare numai față cu persoanele, cari stau în serviciul militar activ, apoi față cu foștii ofiieri, față cu tinerii din străinătate aflători în școlile militare din Germania și față cu acei indiviși, cari și-au perdut dreptul de a-și face datorița față cu armata și n'au trecut peste 45 de ani de etate, Pentru toți ceilalți indiviși pașaportele se vor da fără nici o taxă. Străinii, cari vor să petreacă în imperiul german mai mult de 24 de ore, sunt datorți a se înscrie la poliție, în casă contrar vor fi dați afară din țară.

Aceste nouă măsuri luate din partea guvernului german sunt considerate ca unu mijloc de îmbunătățire a relațiilor politice între Franța și Germania. „Strassburger Correspondenz“ dice, că măsurile de vigoare luate din

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

(17)

PILLONE.

Novelă, de G. Bergsöe, tradusă de Ucu Paolo.

„Eu sciu, Pillone, că tu ai grămădit în vila această totu ce ai răpitu de mai mult ani dela străinii cei bogăți, cari au venit prin țera noastră. Tu însuși mi-ai istorisit și mi-ai arătat, câte juvaeruri, aur și diamante posești. Tôte se pot transporta într'o luntre și eu am luat tôte măsurile pentru această. Vină să mergem, Pillone, mai înainte de a isbucni furtuna, pe care ai provocat-o. Vino se debarcăm într'unu loc nepăzitu de lângă Gaeta. De acolo vom ajunge în curând la frontiera statului papal, unde vom fi siguri de orî ce urmărire. Acolo ești bogat și independent. Nimenea nu te va întreba despre trecutul vieții tale. Cere ertare dela biserică pentru sângele, ce l'ai vărsat, și cere îndurarea sfintei Fecioare, prin aceea, că te lași de planurile grozave, cari ferbă în capul tău. Decă te vei împăca cu conștiința ta, cumpă-

răți o vilă liniștită, ocupate cu cultivarea pământului și atunci — —“

„Filomela nu sfârși, ci cuprinse cu brațele ei gâtul lui Pillone.

„Pillone se smânci cu violență, o privi lung și dise:

„Crești tu, că unu bărbat ca mine pôte deveni unu țeran pacinic, care-și cultivă pământul și oftază după plôia? Ce vietă miserabilă! Și acestu sfat mi-l'ai dat tu?“

„Ascultă-mă până la fine,“ dise Filomela cu unu suris seducător. „Sfatul acesta ți-l'am dat numai ca să te sciu în siguranță și să te proteg în contra viitorului. Eu, când am fost în Procida, vorbe cu bătrânul Dominico Natelli, despre care șciu că-ți este credincios. El mi promise, că va veni la trei ore dimpreună cu fiii săi în apropierea vilei. El va avé la sine o torță de maslin, ca și când ar merge la pescuit, și decă tu vei de signalul, va pluti până lângă țermuri stâncosi. Timpul a sosit, urmază-mi sfatul, ia-ți comora și haide se fugim într'unu loc, unde nenorocirea nu va pluti în fiă-care și deasupra capetelor noastre.“

„Nebuno!“ strigă Pillone, sărind de pe scaun. „Cum cutezi așa ceva! Nu scii, că Dominico Natelli e dusmanul meu de mörte, de când te-am vădit pentru ultima oră? Și te-ai încredut în el? Nenorocit, tu ești în stare se mărădezi fără voia ta! Așteptă-mă, până mă întorc!“

„Dintr'o săritură Pillone fu la ușă, eși afară, lu audi urcându scările cătră odaia din turn, pe care o deschise repede. Filomela se sculă iute; alergă la ușă, ascultă și apoi se duse la ferăstră cu unu zimbet demonic, care mă înfloră. Incă-odată mai ascultă cu atențiune. Apoi scose basma ei cea albă, deschise ferăstră și flutură batista în aer. Audi unu țipet de bufniță în vilă. Ea închise ferăstră cu îngrijire și puțin după aceea șdea la masa de scris, cu o espreziune a feței, care fără să fi voit imi aminti capul de petra alu Gorgonei.

„Câteva minute după aceea să și

întorse Pillone. Se puse lângă dâna și dise cu voce liniștită.

— „Filomelo, fără să vrei m'ai fi putut aduce într'unu pericol, pe care nu-l cunoseai. Dăr o stea norocoasă lucesce asupra întreprinderii mele, și această stea m'a scăpat în noptea această. Vântul suflă în partea de cătră uscată, marea se umflă, așa încât pe vremea această nu pôte debarca nici o luntre la țermure. Totulă afară este în linișce și în întunec, nu se vede nici o lumină dealungul golfului. Să primim această de semn bun, că visurile mele mândre se vor implini. Adu-ți aminte, Filomelo, că tu ești regina visurilor mele: Lângă tine pot totu și fără tine nu sunt nimic. Vino și urmază-mă! Eșirea secretă ne stă deschisă, și într'o oră vom fi la tabăra mea. Bătrânul Gasparo și femeia sa te va primi ca pe copilul lor și mâne dimineți vei pleca într'o luntre la Neapole. Fi-mi credinciosă Filomela, și urmază-mă ca unu ingeru protector. Peste trei zile vei audi poporul chiuint și strigându: „Trăiescă regele Pillone și cu mirăsa sa!“

partea guvernului germană la 22 Maiu 1888 au fost efectul forțat al împrejurărilor politice de atunci. Prin urmare guvernul german, prin ridicarea acestor măsuri, ar voi să dea dovadă Franței, că el consideră actualele raporturi dintre Franța și Germania mai puțin încordate, ca acum trei ani.

— In Paris s'au întâmplat zilele aceste o demonstrație anti-rusă, și anume din partea unei singure persoane, care a voit să imiteze pe actualul președinte al camerei franceze *Flognet*, care acum câțiva ani îi striga Țarului Rusiei, ce se afla atunci în Paris „Trăiescă Polonia!” Pe când marele duce *Alexis* părăsi localul „Maison Dorée”, alergă spre el un individ care striga de trei ori: „Vive la Pologne!” Adus la Poliția, declară acesta, că este polon naturalizat în Franța. El fu deținut în prinsore.

SCIRILE DILEI.

— 12 (24) Septembrie.

Delegațiunile își vor începe ședințele la 9 Novembre în Viena; Reichsrathul își va începe noua sesiune la 10 Octomvre.

Regina Italiei, după cum se telegrafază din Pallanza, cu data de 22 Septembrie, a vizitat împreună cu mama ei ducesa de Genua, pe regele și pe regina României.

Excursiunea Maghiarilor la Agram, după cum comunică foile din Pesta, promite foarte slab rezultat. Din partea reuniunii economice a țerei, până acum numai doi participanți s'au insinuat și de aceea e probabil, că această reuniune nu va fi reprezentată de loc. Din partea reuniunii industriale a țerei și din partea camerei de comerț și industrie din Budapesta de asemenea dă, „Egyet.”, că nu se prea insinuuă participanți. Plecarea va fi poimâne. Vom vedea rezultatul.

Găina cu cap de om, care a făcut atâtă șovin în presă, a sosit în cele din urmă și la Brașov. D-l Samuel *Helfgot*, fotograf în Budapesta, s'a prezentat cu ea ieri în Redacția noastră, oferindu-ne ocaziunea de a o vedea cu de-amănuntul. Găina nu se deosebește la corp de alte găini, decât singur numai printr'o unghie, ce o are în loc de gheară la piciorul stâng. Caracteristic însă este capul, care în partea anterioară are asemănare cu un cap de om. În loc de cioc, ea are gură și nas mic, despărțit de două nări, ca la om; printre buzele ei subțiri se

observă și doi dinți. Limba îi este lată și cărnoasă. În loc de creastă, ea are o bărbie relativ mare. În lipsa de cioc, de sine se înțelege, că ea nu bea apă ca găinele, ci sorbe apa cu limba, ca oâni și ca pisicele. Se hrănesc numai cu carne și cu pâine. — Cei ce doresc, pot să vadă această găină începând de azi la otelul „Corona”, pe lângă prețul de intrare de 10 cr., pentru studenți și soldați 5 cr.

Papa în contra duelului. Papa Leo XIII pregătește acum o enciclopică în contra duelului, în care va amenința cu excomunicățiune pe aceia, cari se duelază.

Carte didactică militară. Țiarul „N. Wiener Tgblt” aduce știri, că ministrul comun de război a dispus, ca să se facă o carte didactică pentru școlile militare, despre dreptul constituțional din Austria și Ungaria.

Nazarenii. Acesta e numele unei noi secte religioase, care-și câștigă mulți aderenți prin Vințul de sus. Se dă, că aderenții acestei secte au deja și o casă de rugăciune.

Advocatul condamnat. Din Clușiu se scrie: Advocatul din Lugos *Arpad Ocsvay*, care a calumniat pe avocatul de aici *Tutak*, a fost condamnat la două luni închisore. Pe *Ocsvay* a trebuit să-l ducă la pertractare cu gendarmii. Acusatul și procurorul au apelat.

Adunarea generală a clerului romano-catolic din Ardeal s'a deschis alături de cătră episcopul *Lönnhardt*, care accentuă în vorbirea sa de deschidere, că biserica rom.-catolică din Ardeal, trebuie să-și păstreze autonomia ei.

Musica orașenească va da astăzi un concert în sala hotelului „Central Nr. 1.” La dirința generală se va executa „Der Traum eines Reservisten”, de *Ziehrer*, începând la 8 ore seara.

Ardealul „malcontent”.

Sub titlul acesta scrie Țiarul din München „Allgemeine Ztg” următorul articol de fond, din care astragem următoarele:

În introducerea dă amintita foie, că trei la număr sunt bastioane naturale, cari pot apăra monarchia habsburgică, și acestea sunt: Platoul boem în nord, fortăreața tirolică în sud-vest și regiunea stâncosă transilvanică în sud-est. Asupra acestor bastioane naturale

trebuie să-și îndrepte strategul totă atențiunea sa

Durere însă, că în Austro-Ungaria nu s'a întâmplat așa, cel puțin nu s'a îndreptat atențiunea în egală măsură asupra acestor trei bastioane dela frontieră; ba putem accentua, că Transilvania a fost cu totul neglijată. Ca dovadă despre acesta este, că în Ardeal nu se află nici o fortăreață, capabilă de apărare. Numita foie dă, că și în privința politică Ardealul a fost neglijat și că din punctul său de vedere, capacitatea de apărare a celor trei bastioane va depinde nu numai dela factori militari, ci și dela populațiunea acestor țări. Radicalismul cehilor tineri cu ura lor în contra Germanilor, cu simpatia lor față de Francezi și Ruși, nu i-se pare periculos numitei foi. Mai importantă e iridenta italiană din partea sudică a Tirolului. Dă ceea ce inspiră mai mare îngrijire numitei foi este acela daco-romanismul periculos statului, care de două decenii e răspândit printre poporul român din Transilvania și din partea sud-estică a Ungariei.

„Două milioane și jumătate de cetățeni ungari sunt ținți în contrast politic și în rezistență pasivă deja aproape de o generație, față de organizația de stat a patriei lor mai restrânsă și această aversiune cultivată cu îngrijire față cu statul patriotic, capătă importanță nespuse mai mare, decât considerăm, că Românii din Ungaria și Transilvania stau în nemijlocit contact viu cu frații lor de sânge și de credință din regatul vecin al României. Aici e vorba de o populație română de mai bine de opt milioane de suflete cari locuiesc laolaltă. E cunoscut, de ce puternic sentimentul național și conștiința de sine e cuprinsă poporul din regatul român. Aceste sentimente se transplantă de peste granițe în Ardeal și aici sunt apoi cu zel cultivate. Conducătorii poporului conduc pe naționalii lor în organizația bine cimentată și sciu să-l țină în subordinațiune, nu numai prin mijloace morale, ci și prin mijloace materiale și cu deosebire financiare.

Acesta o sciu și au știut-o și care din Ardeal, numai guvernul din Pesta se pare că n'are nici o presimțire despre acesta.”

Numita foie apoi vorbește despre regimul de 15 ani al lui *Coloman Tisza* și despre politica sa de naționalitate, dăcând că *Tisza* a dat pe mâna unor satrapii majoritatea populației, pe Români și pe Sași, pe mâna unor astfel de satrapii, cari prin măsuri draconice voiau să înăbușească ori ce mișcare națională.

„Nemulțămirea Românilor din Ardeal, firesc, au luat o formă și direcțiune, care din punct de vedere al statului trebuie să fie energetic condamnată. Influența din afară, precum și agitările mai mult sau mai puțin pe față din străinătate, sunt detestabile și demne de muștră. Dă omul politic nu trebuie să închidă ochii înaintea acestor fapte, el cu atât mai mult trebuie să cerceteze cauzele acestei dezvoltări serioase, și să recunoască, de ce la o parte mare a poporului românesc din Transilvania „organismul legal al statului”, nu mai este „cel mai puternic bastion al religiei și al naționalității sale.”

„Statul anume în ultimii decenii încă a ajuns pe o cale, care stă în contradicție cu firea adevărată a Ungariei. Tendința de a întemeia un stat național maghiar bine centralizat și reformat și în privința limbii, întâmpină la majoritatea nemaghiară a populației poliglote rezistență mai mare sau mai mică și cu deosebire Români și Sași nici într'un chip nu voiesc să se supună acestei violente, ilegale și nenaturale proceduri de desnaționalizare. Cu cât mai violent s'a ivit sub *Tisza* tendința de absorbire, cu atât mai energetică a și fost respinsă de aceste popore.”

După aceea numita foie laudă politica prudentă de naționalitate a contelui *Szapary*, care a început să amelioreze starea lucrurilor din Ardeal spre binele patriei, statului și a monarchiei întregi. Durere însă, că contele *Szapary* e jignit în politica sa față de naționalități. Căci acum în locul acestora s'au ivit alți „malcontenti”.

„Noi înțelegem prin această, nobilimea maghiară, mare și mică, din Ardeal, care privește cu ochi răi și cu ură pe față, politica dreaptă de naționalitate a actualului ministru președinte unguresc și o privește pe acesta de „trădare față de maghiarism”, ca „sacrificarea Maghiarilor ardeleni de dragul Sașilor și Valahilor”, și nu se lasă, ca la ori ce ocaziune să-și arate nemulțămirea prin vorbe și prin scrieri, să-și dea expresiune indignărei lor patriotice. Nisec foi cotilane din Pesta și Clușiu sunt organele limbute ale acestor malcontenti din Ardeal.”

„Și cu toate acestea nemulțămirea acesta e neîntemeiată. Nobilimea maghiară din Ardeal se bucură de puțin respect din partea concetățenilor lor, fiindcă „vânarea după funcțiune” se uнесе în ea cu impotența spirituală și cu trădăvia, cu rara ei îngâmfare, la

„Ea îl privea cu aceeași răcoală și dăse scurtă:

— „Nu, Pillone, la locul de osândă nu te urmez!”

— „Acesta nici nu o pretind!” striga el. „Urmăz-mă numai pe calea gloriei și a norocului!”

— „Atât de sus nu poți s'urci Filomela,” răspuse ea.

— „Atunci te voi lua pe umerii mei!” striga el cu pasiune. „N'am încredere în norocul meu, decât în tine și tu în suita mea.”

— „Nu te urmez!” dăse ea hotărât.

— „Și de ce nu?” striga el îngâlbînindu-se. „Știi tu, că te pot sili la acesta?”

— „Asta o sciu!” dăse ea într'un ton sarcastic. „La multe m'ai silit, tu de când a murit acela, al cărui nume m'ai oprit să-l pronunț! De bună seamă mă poți sili, după cum m'ai silit la fugă, la crimă și la amor. Pot însă să-ți silesc norocul, decât să silesc pe mine?”

— „Voi sili pe toți, cari vor sta în drumul meu, fă chiar și arcan-

ghelul *Michail!*” striga *Pillone* infuriat. „Răspunde-mi franc, vrei dă să mă părăsesc, fiindcă mi-am răsunat asupra desfrânatului acela? Mă părăsesc, fiindcă am ucis pe *Alexandru Cesarini*?”

— „M'ai oprit să-i rostesc numele!” dăse tinera fată cu o voce tremurătoare. „Chiar suvenirea, ceea ce e mai scumpă în viața unui om, ai cerat să o uci în inima mea. Dă nu ți-a succedat. Imaginea sa e viu săpată în inima mea, în toamă ca în ziua aceea, în care l'am vădit pentru întâia dată. Da, decât voiesc să scii, și-o spun, *Pillone*, că sângele lui *Cesarini* e acela, care ne desparte și care va despărți pentru totdeauna căile noastre!”

— „Umbră acestui ticălos, a acestui desfrânat, care ți-a răpit nevoința și mi-a răpit ce am iubit mai mult — trebuie ore să fiă totdeauna între noi?” striga *Pillone* palid ca mărtea. „Miserabilul! Poate să putească în sieriul de marmoră în cimiterul din *San-Carlo*! O, decât s'ar scula din morți, lași ucidă încă odată. Decă așa întelni-o în cale, așa sugrumă această fantomă palidă, această umbră, care încă din gropă

imi răpesc, ce am mai scump în lume!”

— „Nu batjocori pe cei morți!” striga *Filomela* într'un ton amenințător. „Judecata lui Dumnezeu te va ajunge mai înainte de ce ai crede tu. Una însă să o scii, una vreau să-ți spun în noaptea aceasta, care te va umple de groză: nu te-am iubită nici odată *Pillone*! Amorul meu cătră tine a fost silit. Dă, că *Alessandro Cesarini* a fost seducătorul meu? Nici când nu a fost! Liberă și de bună voie m'am dat lui, căci el scia să se facă plăcut, pe când tu scii numai să domnesc și să poruncesc. M'ai târât din pesceră în pesceră, dintr'o ascunzătoare în alta. Ai rupt oricând cordă a inimei mele, până m'ai făcut rece și nesimțitor, ca o stâncă. Când ai ucis pe *Alessandro Cesarini*, cu aceeași lovitură de pumnal ai stins oricând sentimentul din mine. Te desprețesc totă atâtă de tare, pe cât de mult iubesc imaginea lui, pe care o port încă în inima mea.”

„Fața palidă a lui *Pillone* se făcu vânată. Din ochii lui isvorau schinte, genunchii îi tremurau — se vedea, că vorbele acestea îi dădură lovitură peste

lovitură, ca totă atâtea pumane. Deodată făcu o săritură, se repezi spre ea, îi smulse medalionul, pe care îl ține ascuns la sinul ei. Îl deschise, îl privea cu nisec ochi plini de furie și ură. Apoi îl trânti de cămin, încât sticla se făcu fărime.

— „*Pillone!*” striga tinera fată, năvălind asupra portretului, pe care-l ridică.

— „Îndrăgite! Nici un pas. Vrei să mă înnebunesc?” tună *Pillone* bătând cu piciorul, încât stelagiurile pline de cărțile cele vechi, începură să se clatine.

„În momentul acesta se auziră sunete de dobe de pe înălțimile de lângă vilă.

— „Trădat!” striga *Pillone* cu fața desfigurată. „O! nebun ce-am fost, ca să mă încred într'o femeie!”

— „Da,” dăse *Filomela* cu voce tremurândă, „într'o femeie, al cărei amant l'ai ucis, al cărei amor l'ai silit și pe care însuși ai trădat, fiindcă n'a putut răspunde amorului tău bestial! Privește-mă! Pune mâna pe arme! Ce-mi pasă mie de viață, după

care însă nu e îndreptăţită cătuş de puţin aristocraţia ardelenă, decădută şi materialmente. Cumcă sub domnia acestor ōmeni nu s'au putut simţi bine ţeranii şi cetăţenii saşi, ne dă destule dovezi istoria contemporană. Cât de puţin e îndreptăţită acesta nobilime la aspiraţiunea unei superiorităţi politice în Transilvania, ne arată, şi faptul, că tocmăi în acele părţi ale ţerei, unde maghiarismul, dimpreună cu nobilimea a avut preponderanţa, cultura spirituală şi materială stă mai pe jos. Ba nici chiar pe păstorii români nu i-au putut aduce la o cultură înaltă acest element; ba în multe locuri a perit maghiarismul printre valahismul dealmintrelea despreţuit. Trebuie să asemene cineva numai pe Români de pe fostul fundus regniş săsescu, şi din finiturile militare grăniţareşti din Ardeal, cu conaţionalii lor de pe pământul comitatelor arisocratice şi îndată va vedea neputinţa elementului aristocratic pentru influenţa culturală.

Amintita fōie în încheiere dice între altele, că ministrul preşedinte Szapary urmēază o politică înţeleptă, când voese să câştige teren în Ungaria şi în Transilvania pentru „organismul legal al statului“ şi prin acesta nu foloseşte numai statului maghiar, ci şi intereselor întregii monarchii habsburgice. Prin acesta Ardélul slăbit şi neglijat câştigă tăria şi putere de rezistenţă. Acesta se poate ajunge — încheia diarul „Munch Allg. Ztg.“ numai prin stricta observare a legilor statului şi prin exercitarea unei dreptăţi binevoitoare faţă de toate naţionalităţile din ţeră.

Confederaţia Balcanică.

Sub titlul acesta cetim în „Naţionalul“ din Bucuresci:

S'a vorbit mult în vremea din urmă de o confederaţie balcanică; visita făcută de studenţii greci, bulgari şi sërbi studenţilor noştri a reînprospătat discutiile acestei idei.

E folositoare şi realizabilă o confederaţie balcanică? Acesta e întrebarea pe care şi-o pune totă lumea.

Răspunsul la prima parte a întrebării e neîndoelnic. Pentru micile state din Balcani, o confederaţie ar fi cel mai mare folos; ele s'ar emancipa de vătămătoarea înjurare politică a marilor state europene şi ar scăpa de exploatarea lor economică.

Acesta ar fi un câştig imens; în relaţiile internaţionale, confederaţia s'ar prezenta ca un mare stat, care ar pute

să trateze dela egal la egal, cu oricare din marile puteri europene.

La a doua parte a întrebării e mai greu de răspuns.

Neapărat, că toate ţerile balcanice au interes să se emancipeze de ingerinţa puterilor; der acest interes comun e neutralizat de alte interese contrare.

Sunt cunoscute pretenţiile Grecilor, Bulgarilor şi Sêrbilor, asupra Macedoniei. Fiă-care pretinde, că are drept exclusiv asupra acestei provincii şi fiă-care ar vrea să şi-o anexeze. Bulgarii susţin, că Macedonia e în majoritate poporată de Bulgari; Grecii pretind, că totul e grecu acolo: Sêrbii urmăresc constituirea Mării Sêrbii.

Şi nu e acesta singurul interes, care desparte pe statele balcanice; sunt multe altele care le fac să se duşmănescă.

Acum, se pune întrebarea: dintre interesele contrare, care le despart şi interesul comun d'a se emancipa de tute'a străină, pe care le preţuesc mai mult statele balcanice?

Dela deslegarea acestei chestii atârna realizarea confederaţiei.

Mai sunt însă şi dificultăţi de alt ordin.

Pentru ca confederaţia să pōtă pune stavilă ingerinţei marilor puteri, trebuie ca forţele ei defensive să pōtă fi împreunate la un moment dat.

Acesta însă nu se pōte, în starea de azi a peninsulei balcanice.

Mijlocele de comunicaţie lipsesc încă, pentru ca să se pōtă transporta repede trupe; starea culturală a popoarelor balcanice, e încă prea josă.

Ce ne ar folosi nouă, de pildă, într'un conflict cu unul din marii noştri vecini, ajutorul Grecilor? Său ce le-ar folosi Grecilor baionetele noastre?

Decă ţinem sēmă de toate împrejurările, răspunsul la întrebarea, decă e realizabilă confederaţia, nu pōte fi decât negativ.

Acesta nu însămă însă, că ideea nu s'ar pute realiza când va; de aceea propaganda în favoarea ei nu se pōte considera ca inutilă.

O voce în contra maghiarisării.

„Tagespost“ din Graz într'unul din numerii săi mai noi publică un vehement articol de fond, în care condamnă cu totă asprimea uneltirile de maghiarisare ale guvernului ungurescu. Condamnă în special uneltirile de maghiarisare ale oraşului Pojon, Şopron, Keşmark, Kōrmōcz, Timişōra şi Vêrşet şi mai vêrtos amintesc de Timişōra şi de Vêrşet, pe care ministrul

Csaky nu s'a genat a-le felicita din occidentul, că au introdus limba maghiară ca limbă de propunere în şcolile lor populare. De-asemenea s'au maghiarisat şcolile şi în Şopron, cu toate că — dice fōia germană — nouă din zece părţi ale locuitorilor acestui oraş sunt germani; ér guvernul ungurescu a subtras subvenţiunea, ce se dădea unor şcol germane de acolo, din simplul motiv, că limba de propunere la aceste şcol în parte este încă cea germană.

După acestea vorbeşte „Tagespost“ despre societăţile de maghiarisare. Pentru a arăta, cum este tractată populaţiunea germană din Budapesta din partea „fanaticilor Maghiari“, care „vrău s'o estermine în numele patriosismului maghiar“ şi despre a căror purtare dice, că este „vecină cu nebunia“, fōia germană se provocă la faimosul apel al noului Kulturgylet, ce vor să-l înfiinţeze „patrioţii“ pentru maghiarisarea Budapestei.

După ce reproduce acel apel, pe care şi noi l'am publicat la timpul său, „Tagespost“ continuă astfel:

„Biroul de corespondenţă din Budapeste, cum şi raportorii diarelor din Germania s'au grăbit a înfaşa acest apel astfel, ca şi cum el ar fi numai o glumă prostă, numai productul fantaziei prea aprinse a unor Maghiari, vrând astfel, ca să înşele şi acum opiniunea străinătăţii, precum au înşelat-o şi până acum de atâtea ori. Der serioşitatea, cu care în Budapesta este luat în sēmă acest apel, se vede din împrejurarea, că mai multe diare din capitală a salutat proiectatul „Kulturgylet“ ca un eveniment patriotic.

„Terorismul naţional al Maghiarilor, precum şi lipsa conştiinţei naţionale, sau laşitatea politică din partea Germanilor din Budapesta, se caracterizează prin împrejurarea, că dintre cele cinci diare germane cotidiene, ce apar în Budapesta, nici unul n'a avut curajul de a publica apelul: n'au scris nimic despre acesta terorizare proiectată şi n'a provocat pe cetitorii lor la împlinirea datorinţei, de a-şi apăra naţionalitatea, precum şi libertatea socială şi cetăţenescă în contra acestui atac îndreptat în contra ei.“

Nu mai e lipsă a spune, că articolul lui „Tagespost“, din care am arătat aci aşa dicându numai mersul ideilor, a cam supărat pe gazetarii unguri, care de altmintrelea au început acum să se obiţnuescă cu asemenea bobernace.

Partidul radical în Sêrbia.

În 20 l. c. s'a ţinut în Zajcar (Sêrbia) adunarea partidei radicale, la care au luat parte peste două mii de delegaţi ai partidului. Oraşul fu decorat. După serviciul divin se duseră toţi delegaţii la localitatea Kraljevic nu de parte de Zajcar, unde apoi s'a ţinut un serviciu divin funebru la mormintele şefilor radicali osândiţi la mōrte după revoluţiunea de la Zajcar. La 11½ înainte de prânş s'a deschis adunarea anuală de către Pasić, ca preşedinte al comitetului central. Pasić descrie istoria partidului radical şi arată încordările pe care a trebuit să le facă partidul radical, pentru ca să câştige victoria. *Disciplina şi solidaritatea*, dice el sunt necesare pentru ca să putem păstra libertatea eluptată. După cum victoria avem a mulţami numai conlucrării solidară aşa şi susţinerea poziţiunii obţinute, se pōte păstra numai prin asemenea mijloce. Adversarii, care, pentru ca să se apere, se provocă la constituţionalism, vor folosi prima ocaziune, pentru ca să nimicească constituţiunea. Să păstrăm libertatea noastră câştigată prin sânge şi să ne păşim, să nu ne desbinăm. Partidul radical a câştigat mult der mai are încă mult de lucru.

Tratatele comerciale sunt la ordinea zilei, *Europa* e împărţită în două tabere, şi noi stăm la pragul unor mari evenimente.

Trebuie să fim pregătiţi, ca să putem întâmpina aceste evenimente. Partidul radical, a fost tot-deuna gata să apere statul sêrbesc şi naţionalitatea sêrbescă. Oratorul îşi exprimă convingerea, că partidului radical i va succeda să apere interesele sêrbismului, după cum a apărat libertăţile interne. Pasić încheia discursul său aclamându pe regele şi naţiunea sêrbescă, ér adunarea isbuni în aplause frenetice. Vorbirea lui Pasić a fost ascultată cu viu interes şi destul întreruptă de aplause. O adencă impresiune a făcut, când Pasić accentuă *marea serioşitate a situaţiunii europene*. Ca preşedinte a fost aclamat cu unanimitate Pasić. Apoi s'au trimis o telegramă primului regent Ristić, în care regenţa e rugată să fiă interpretul sentimentelor partidului radical pe lângă regele Alexandru. Au sosit o mulţime de telegrame de felicitare. Mare senzaţiune a produs telegrama fostului ministru progresist. Acesta sună: Pe mormintele Leonidilor sêrbi, pe care le udaţi voi astăzi cu lacrimile vōstre, mă alătur şi eu cu lacrimile mele. Regret adencu, că eu la timpul său am tăcut despre acesta vōrsare de de sânge. Adunării de astăzi a distinşilor fii ai Sêrbiei, care şi-au espus viaţa, ca să elibereze patria de tiran, i doresc noroc în întreprinderea ei, pentru ca să-i succedă, se aducă patria acolo, unde e drumul, ce l'au însemnat distinsele caractere ale partidului radical. Adunarea s'a încheiat a doua zi, între aplause prelungite.

Mulţămită publică.

Varşolţ, Septembrie 1891.

Pentru repararea s. bisericii din filia gr. cat. Varşolţ şi pentru ridicarea turnului aceleia am fost ajutatori cu următoarele sume din partea d-lor:

Dr. Ioan Nechita advocat în Zelau 10 fl., Georgiu Popu proprietar în Băsescu 10 fl., Andreu Cosma directorul „Silvaniei“ 5 fl., Florianu Cooianu advocat în S. Cehu 5 fl., Alexiu Berin te paroch în Sein 2 fl., Demetriu Coroianu protop. în Santeu 1 fl., Danil Delleu not. cerc. în Periceu 1 fl., Teodoru Popu protop. în Ortelec 1 fl., Georgiu Filipu advocat în Taşnad 2 fl., Augustin Marcuş casarul „Silvaniei“ 1 fl., Graţianu Flonta preot în Căţelul român 3 fl., Vasiliu Marincaşu paroch în Pria 5 fl., Simay Lukaş propr. în Varşolţ 3 fl., Lanyi Karoly comerciant în Zelau 1 fl., Ioan Hendea învăţ. în Recea 1 fl., T. Simoc preot în Bosna 40 cr., Constantin Popu morar în Zelau 5 fl., Gregoriu Marianu econom în Zelau 2 fl., Liszkai Sandvr propr. în Recea 1 fl., S. Baidoc econom în Recea 85 cr. D. Popu econom în Recea 50 cr., Institutul de credit şi economii „Silvania“ 150 fl., Vêduva Sofia Hendea în Varşolţ 100 fl.

Afară de sumele înşirate s'au adăugat prin doi poporen înşaroinaşi a face colecte, din mai multe comune din Sêlagiu, 135 fl. 48 cr. Suma totală 446 fl. 23 cr. v. a. Subscrişi ca reprezentai bisericeşti şi ai poporului român din filia Varşolţ, ne ţinem de plăcută datorinţa a esprima pe această oale mulţămite noastră cea mai fêrbinte tuturor acestor marimonioşi contribuitori.

Clemente Popu preot gr.-cat. Gavrilu Tamaşu curatore primaru.

Logodnă. D-lu Ioan Tuducescu, învâtor din Lipova, s'a logodit cu d-na Maria Bogdan din Sănnicolaul micu.—

DIVERSE.

O nouă prostia a modei. Damele din Paris îşi parfumează acum nu numai vestimintele, pêrul sau pelea lor, ci şi carnea şi sângele şi anume prin injecţiunea esenţelor celor mai tari de parfum pe sub piele. Moda acesta însă e periculoasă, fiindcă prin un parfum, care nu e chemice curat se invenineză sângele. Mai multe dame s'au şi îmbolnăvit, ér medicii voescă ca pe cale juridică să oprască prostia acesta.

Proprietar:

Dr. Aurel Muresianu.

Redactor responsabil interimalu:
Gregoriu Maior.

ce ai ucis cel mai scump odor al vieţii mele. Da, eşti trădat, Pillone! În momentul acesta răsună signalul Bersaglierilor de plecare şi în două ore vor încunjura vila, aşa încât îţi vor tăia oricare retragere. Grăbeşte-te, Pillone. Alergă—poporul aşteptă pe regele său.“

„Pillone scose revolverul, făcend o mişcare ameninţătoare către densa. Der temându-se, că sunetul unei detonări de arme ar putea să mărescă pericolul în care se afla, îl lăsă în jos, dicend cu o recelă prefăcută:

— „Te înţeleg, Filomelo! N'ai refuzat cei 10,000 de galbeni, preţul capului meu; îţi vor pute servi să-ţi zidesci vila cea pacnică. O ce dejosire! Cum m'am înşelat!“

— „Bate-ţi joc de mine, Pillone“ răspunse Filomela, apropiindu-se de ferăstră, „maltratează-mă cu limba, după cum m'ai maltratată mai înainte cu mâna. Ce crezi, că-mi pasă de oeva în ora acesta? Eşti trădat! În momentul acesta gendarmii încunjură casa şi nu-ţi va rămâne nici un loc de eşire. Te vor pune în lanţuri, te vor arunca în închisore şi în fine te vor condamna

la mōrte! Când colona de soldaţi îşi va aţinti puştile asupra peptului tău şi tu când vei vedea mōrtea înaintea ochilor tăi — atunci gândesc-te la Filomela, la regina alăsa a inimei tale! Ea a fost aceea, care te-a trădat! Însă acela, care a condus paşii ei, a fost Alessandro Cesarini, căruia nici odată nu i-a fost necredincios!“

„Tinera fată se întorse, deschise repede ferăstră şi fluturând batista în aer, scose un strigăt pătrunător. Cu un strigăt sêlbatic şi nearticulat ca al unui tigr, năvăli Pillone asupra ei, o apucă în braţe şi apoi astupându-i gura cu batista, o aruncă ca pe un copil pe umeri. Îl auzi smâncind uşa şi trântindu-o, apoi repede îl auzi alergând jos pe treptele de marmoră, după aceea îl auzi orbecând prin întunerec isbindu-se de colo până colo — Deodată răsună un strigăt lung şi pătrunător — auzi câğend un corp greu la pământ, apoi scârţâitul iconei sfântului — şi apoi totul se linişti ca într'un morment.

(Va urma.)

Cursulu pletel Braşov.

Table with exchange rates for various currencies and goods in Braşov, including gold, silver, and foreign currencies like the French franc and German mark.

Cursul la bursa din Viena.

Table with stock market rates from Vienna, listing interest rates for gold and silver, and exchange rates for various currencies.

Table listing various types of bonds and interest rates, such as 'ostu ungare' (Hungarian bonds) and 'Amortisarea datoriei' (debt amortization).

Avisu d-lorū abonați!

Rugam pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămuritū și să arate și posta ultimă.

Totodată facemū cunoscutū tuturorū D-lorū abonați, că mai avemū din anii trecutū numerū pentru complectarea colecțiunilor „Gazetei”, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se potū adresa la subsemnata Administrațiune în casū de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Advertisement for 'RÉPÁT' mineral water, describing its medicinal properties and availability. It mentions it is a specialty of mineral waters from the monarchy and is highly recommended for various ailments.

Mersulū trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de statū r. u. valabilū din 20 Iulie 1891.

Large railway schedule table with multiple columns for different routes: Budapest-Predeal, Predeal-Budapest, B.-Pesta-Arad-Teiuș, Teiuș-Arad-B.-Pesta, Copșa-mică-Sibiu, etc. It lists train numbers, departure times, and arrival times for various stations.